

مؤسسه آموزش عالی علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته حقوق جزا و جرم شناسی

جرم سیاسی از منظر فقه امامیه و حقوق کیفری افغانستان

استاد راهنما:

حجت الاسلام والمسلمین دکتر غلامرضا پیوندی

دانش پژوه:

حسین شریفی

مرداد: ۱۳۹۷

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

- مسئولیت مطالب مندرج در این پایان نامه به عهده نویسنده است.
- هرگونه استفاده از این پایان نامه با ذکر منبع، اشکالی ندارد و نشر آن بدون اجازه از جامعه المصطفی 6 ممنوع می باشد.

تقدیم به؛

روح بلند مادرم او که؛

به من آیات قرآن را آموخت.

تقدیر و سپاس

سپاس شایان مر خداوند منان که به انسان توانایی و دانایی بخشید. وصولت بر پیامبر (ص) مهر و خرد و خاندان پاک و مطهرش (ع) که به انسان ها راه درست اندیشیدن را آموختند. نوشته ی پیش رو که؛ به بررسی جرم سیاسی از منظر فقه امامیه و حقوق کیفری افغانستان می پردازد محصول راهنمایی استاد محترم حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر پیوندی می باشد. بنابراین برخورد لازم می دانم، که از رهنمود های دلسوزانه ای ایشان، کمال امتنان و تشکر را ابراز نمایم. و همچنین از ریاست محترم جامعه المصطفی العالمیه (ص) و نیز از ریاست و مقامات محترم موسسه آموزش عالی علوم انسانی که چنین بستر و فضایی را فراهم آورده اند، صمیمانه تقدیر و سپاس گزاری نمایم.

چکیده

جرم سیاسی در طول تاریخ، مورد توجه و مناقشه بوده و هست. حتی در دوران که جرم سیاسی از جرایم عادی، تفکیک نگردیده بود. رسیدگی در مورد جرم سیاسی دارای تشریفات خاصی بوده است. در گذشته منافع حکومت و اجتماع را از یکدیگر تفکیک نا پذیر می دانستند و مخالفان حکومت دشمن مصالح عمومی ملت به حساب می آمدند. در چنین اوضاعی طبیعی بود که هیچ گونه نرمشی در باره این مجرمین از سوی حکومت و اجتماع نشان داده نشود. اما از اوایل قرن نوزدهم به ویژه بعد از انقلاب (۱۷۸۹) فرانسه تلاشهای فراوانی انجام یافت. تا جرم سیاسی را از جرایم عادی تفکیک نمایند. در نهایت رژیم ارفاقی از سوی بسیاری از کشورها مورد قبول واقع گردید. در تحقیق حاضر ابتدا مفاهیم و (واژه) های مرتبط با موضوع بحث، سیر تحول تاریخی و نیز مبانی جرم سیاسی مورد توجه قرار داده شده است. در ادامه ماهیت، مسائل، ارکان، ضوابط و انواع و اقسام، جرم سیاسی از منظر حقوق موضوعه به صورت کلی و حقوق کیفری افغانستان به صورت ویژه مورد بررسی واقع شده است. و به دنبال آن رویکرد فقه امامیه را نسبت به ماهیت، مسائل و ضوابط تشخیص جرم سیاسی از جرایم عادی مورد بررسی قرار دادیم. آن چه که مسلم است در فقه امامیه به گونه صریح از جرم سیاسی سخن به میان نیامده است ولی بسیاری از حقوق دانان مسلمان بغی را جرم سیاسی تلقی نموده است. سپس هر کدام از مصادیق و ارکان اختصاصی جرم سیاسی در فقه امامیه و حقوق کیفری افغانستان بیان شد. و همچنین در ادامه مصادیق جرم سیاسی دولت علیه شهروندان؛ نظیر فساد سیاسی، نظارت غیرقانونی و نقض حقوق بشر، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت است. تبیین تمایز شکلی، جرم سیاسی از جرایم عادی و بیان امتیازات آنها در زمان داد رسی و بعد از آن، و نیز اصل عدم استرداد مجرمین سیاسی از دیگر موضوعات می باشد که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: جرم، سیاست، جرم سیاسی، بغی، براندازی، رژیم ارفاقی، جرم سیاسی دولت، فقه- امامیه، حقوق کیفری افغانستان.

فهرست مطالب.....أ.....

مقدمه..... ۱.....

الف) تعریف و بیان مساله..... ۱.....

ب)- سوال های تحقیق..... ۲.....

۱- سوال اصلی تحقیق..... ۲.....

۲-سئوال های فرعی تحقیق..... ۲.....

ج) سابقه و ضرورت انجام تحقیق..... ۲.....

د) فرضیه تحقیق..... ۵.....

ه) هدف تحقیق..... ۵.....

و) نظریه پردازی یا نوآوری تحقیق..... ۶.....

ز) روش تحقیق..... ۶.....

ح) روش گردآوری..... ۶.....

ط) قلمرو تحقیق (زمانی، مکانی و موضوعی)..... ۷.....

ی) سامان تحقیق..... ۸.....

فصل اول: کلیات، مفاهیم و مبانی جرم‌یابی..... ۹.....

مبحث اول: کلیات و مفاهیم..... ۱۰.....

گفتار اول: تعریف جرم..... ۱۰.....

الف) معنای لغوی جرم..... ۱۰.....

ب) معنای اصطلاحی جرم..... ۱۱.....

گفتار دوم: تعریف سیاست..... ۱۴.....

الف) معنای لغوی سیاست..... ۱۴.....

ب) معنای اصطلاحی سیاست..... ۱۵.....

گفتار سوم: انگیزه سیاسی..... ۱۸.....

گفتار چهارم: قدرت سیاسی..... ۲۲.....

گفتار پنجم: حاکمیت سیاسی..... ۲۵.....

گفتار ششم: نظام سیاسی..... ۲۷.....

گفتار هفتم: دولت و حکومت..... ۳۱.....

الف) دولت..... ۳۱.....

ب) حکومت..... ۳۳.....

گفتار هشتم: حقوق و آزادی های سیاسی..... ۳۳.....

الف) حقوق..... ۳۴.....

ب فهرست مطالب.....

ب) آزادی ۳۵

گفتار نهم: تعریف جرم سیاسی ۴۲

الف) تعریف جرم سیاسی از منظر دکترین حقوقی ۴۲

ب) تعریف جرم سیاسی از نظرگاه قانون و رویه قضائی ۴۶

ج) تعریف جرم سیاسی در فقه ۴۹

۱- تعریف بغی در فقه امامیه ۵۰

۲- تعریف بغی در فقه حنفی ۵۲

مبحث دوم: پیشینه جرم سیاسی..... ۵۳

گفتار اول: سرگذشت جرم سیاسی در جهان ۵۳

الف) از دوران باستان تا آغاز قرن نوزدهم ۵۴

ب) از آغاز قرن نوزدهم تا زمان وقوع جنگهای جهانی ۵۷

ج) دوره سوم پس از جنگهای جهانی تاکنون ۵۹

گفتار دوم: پیشینه جرم سیاسی در افغانستان ۶۱

الف) از دوران قدیم تا آغاز دوره عبدالرحمن خان ۶۲

ب) از دوره عبدالرحمن تا دوره اصلاحات (۱۸۸۰-۱۹۲۸) ۶۴

ج) از دوره اصلاحات تا انقلاب کمونیستی ۶۸

د) پس از انقلاب کمونیستی تا کنون ۷۱

مبحث سوم: مبانی تفکیک جرم سیاسی..... ۷۴

گفتار اول: عدالت و منفعت عمومی ۷۵

گفتار دوم: جرم سیاسی مبتنی بر اندیشه اصلاحات سیاسی ۷۶

گفتار سوم: حمایت افکار عمومی ۷۷

گفتار چهارم: نسبی بودن جرم سیاسی ۷۸

فصل دوم: مسائل، بابت، مسابقت و ارکان اختصاصی جرم سیاسی در حقوق کیفری افغانستان و فقه امامیه..... ۸۰

مبحث اول: بررسی مسائل جرم سیاسی در حقوق کیفری افغانستان ۸۲

گفتار اول: ارکان عمومی جرم سیاسی ۸۲

الف) رکن قانونی جرم ۸۴

ب) رکن مادی جرم ۸۶

ج) رکن معنوی (اخلاقی) ۸۷

گفتار دوم: ضوابط تشخیص جرم سیاسی از جرایم عادی ۸۹

الف) ضابطه ذهنی یا (درونی) ۹۰

فهرست مطالب.....ت

- ب) ضابطه عینی یا (برونی) ۹۱
- ج) ضابطه مختلط ۹۳
- گفتار سوم: اقسام جرم سیاسی ۹۵
- الف) جرایم سیاسی محض (خاص) ۹۵
- ب) جرایم مرکب با جرم سیاسی ۹۶
- ج) جرائم مرتبط با جرم سیاسی ۹۷

مبحث دوم: مسائل جرم سیاسی در فقه امامیه ۹۸

- گفتار اول: ارکان عمومی جرم سیاسی در فقه امامیه ۹۸
- الف) رکن قانونی (وجود نص) ۹۹
- ۱- آیات قرآن ۱۰۰
- ۲- سنت ۱۰۱
- ب) رکن مادی (خروج بر امام) ۱۰۲
- ج) رکن معنوی (قصد ضربه زدن بر حکومت) ۱۰۳
- گفتار دوم: ضوابط تشخیص جرم سیاسی در فقه امامیه ۱۰۴
- الف) ضابطه ذهنی در جرم بغی ۱۰۵
- ب) ضابطه عینی در جرم بغی ۱۰۶
- ج) ضابطه مختلط انگیزه و نظریه سیاسی ۱۰۶
- گفتار سوم: انواع و اقسام جرم سیاسی در فقه امامیه ۱۰۷
- الف) اقسام جرم بغی (یا جرم سیاسی) ۱۰۸
- ۱- فاقد تشکیلات و عدم قیام مسلحانه ۱۰۸
- ۲- جنبش مسلحانه به منظور بر اندازی حکومت ۱۰۹
- ۱- باغیان دارای تشکیلات ۱۰۹
- ب) باغیان فاقد تشکیلات ۱۱۱
- ج) محاربه و افساد فی الارض ۱۱۱

مبحث سوم: مصادیق جرم سیاسی در حقوق کیفری افغانستان ۱۱۳

- گفتار اول: جرایم علیه امنیت داخلی ۱۱۴
- الف) جرم بر اندازی ۱۱۵
- ۱- رکن قانونی جرم بر اندازی ۱۱۵
- ۲) رکن مادی جرم بر اندازی ۱۱۶
- ۱-۲- قیام مسلحانه ۱۱۷
- ۲-۲- سوء قصد علیه رئیس جمهور و مقامات دولتی و مذهبی ۱۱۸
- ۳) رکن معنوی جرم بر اندازی ۱۲۰

فهرست مطالب.....ث

۱۲۱	ب) جرم تبلیغ علیه دولت با هدف بر اندازی.....
۱۲۱	۱- رکن قانونی جرم تبلیغ علیه دولت.....
۱۲۳	۲- رکن مادی جرم تبلیغ علیه دولت.....
۱۲۴	۳- رکن روانی جرم تبلیغ علیه دولت.....
۱۲۴	ج) توهین، افتراء، نشر اکاذیب نسبت به مقامات سیاسی.....
۱۲۶	۱- رکن قانونی جرم توهین.....
۱۲۶	۲- رکن مادی جرم توهین.....
۱۲۷	۳- رکن معنوی جرم توهین.....
۱۲۸	۳-۱- افتراء و نشر اکاذیب.....
۱۳۰	گفتار دوم: جرم علیه امنیت خارجی.....
۱۳۰	الف) خیانت ملی.....
۱۳۱	۱- رکن قانونی جرم خیانت ملی.....
۱۳۲	۲- رکن مادی جرم خیانت ملی.....
۱۳۳	۳- رکن معنوی جرم خیانت ملی.....
۱۳۳	ب- جرم جاسوسی.....
۱۳۴	۱- رکن قانونی جرم جاسوسی.....
۱۳۵	۲- رکن مادی جرم جاسوسی.....
۱۳۵	۳- رکن معنوی جرم جاسوسی.....
۱۳۶	ج) تروریسم.....
۱۳۷	۱- رکن قانونی جرم تروریسم.....
۱۳۷	۲- رکن مادی جرم تروریسم.....
۱۳۸	۳- رکن معنوی جرم تروریسم.....
۱۳۹	مبحث چهارم: مصادیق جرم سیاسی در فقه امامیه.....
۱۴۰	گفتار اول: شرایط اختصاصی تحقق جرم بغی.....
۱۴۰	الف) مسلمان بودن باغیان.....
۱۴۰	ب) داشتن تأویل (نظریه خاص سیاسی).....
۱۴۲	ج) گروهی بودن.....
۱۴۳	د) برخورداری از قدرت کافی (المنعه).....
۱۴۴	ه) خروج یا جدا شدن از حکومت.....
۱۴۵	و) داشتن رهبر و تشکیلات.....
۱۴۵	ز) عدالت حاکم، مشروعیت نظام سیاسی.....
۱۴۵	گفتار دوم: ارکان اختصاصی محاربه و افساد فی الارض.....
۱۴۶	الف) رکن قانونی جرم محاربه.....

ج	فهرست مطالب
۱۴۶	ب) رکن مادی جرم محاربه
۱۴۷	ج) رکن معنوی جرم محاربه
۱۴۷	گفتار سوم: بررسی تطبیقی جرم سیاسی و بغی
۱۴۷	الف) نظریه همسانی جرم سیاسی و بغی
۱۴۸	ب) نظریه نا همسانی جرم سیاسی و بغی
۱۵۰	ج) نتیجه گیری
۱۵۰	۱- موارد اشتراک
۱۵۰	الف) موضوع جرم سیاسی
۱۵۰	ب) انگیزه شرافتمندانه
۱۵۱	ج) رژیم ارفاقی
۱۵۱	د) اجرای مجازات
۱۵۱	۲- موارد اختلاف
۱۵۱	الف) عامل دین
۱۵۲	ب) انگیزه مذهبی
۱۵۲	ج) داشتن تأویل (نظریه خاص سیاسی)
۱۵۲	د) خروج یا جدا شدن از حکومت
۱۵۲	ه) گروهی بودن
۱۵۳	و) برخورداری از قدرت کافی (المنعه)
۱۵۵	مبحث پنجم: نگاه گذرا به مصادیق جرم سیاسی دولت علیه ملت
۱۵۵	گفتار اول: تبیین مفهوم جرایم سیاسی حکومت
۱۵۶	الف) در اختیار داشتن منابع مهم اطلاعاتی
۱۵۶	ب) داشتن قدرت
۱۵۷	ج) وجود همبستگی
۱۵۷	گفتار دوم: جرایم غیرخسونت آمیز
۱۵۷	الف) فساد سیاسی
۱۵۸	۱- انواع فساد سیاسی
۱۵۹	۱-۱ فساد قانونگذاران
۱۶۰	۱-۲ فساد مجریان قانون
۱۶۰	۲- شرایط تحقق فساد
۱۶۱	۳- امکان اثبات جرم فساد سیاسی
۱۶۱	ب) نظارت غیر قانونی
۱۶۲	ج) نقض حقوق بشر
۱۶۴	گفتار سوم: جرایم خسونت آمیز

.....	فهرست مطالب.....	ح
.....	الف) شکنجه.....	۱۶۴
.....	ب) مرگ پس از باز داشت.....	۱۶۴
.....	ج) استفاده پلیس از نیروی مرگ بار.....	۱۶۵
.....	د) نسل کشی.....	۱۶۵
.....	فصل سوم آثار و احکام جرم سیاسی در حقوق کیفری افغانستان و قضاایر.....	۱۶۶
.....	مبحث اول: آثار جرم سیاسی در حقوق کیفری افغانستان.....	۱۶۷
.....	گفتار اول: تشریفات در مرحله تحقیقات مقدماتی و داد رسی.....	۱۶۸
.....	الف) تشریفات دادرسی در مرحله تحقیقات مقدماتی.....	۱۶۸
.....	۱- تحقیقات مقدماتی.....	۱۶۸
.....	۲- باز داشتگاه متهمین سیاسی.....	۱۶۹
.....	ب) تشریفات، در مرحله دادرسی.....	۱۷۰
.....	۱- هیأت منصفه.....	۱۷۰
.....	۱-۱- تعریف هیأت منصفه.....	۱۷۰
.....	۲-۱- پیشینه تاریخی هیأت منصفه.....	۱۷۱
.....	۳-۱- هدف و فلسفه وجودی هیأت منصفه.....	۱۷۲
.....	۴-۱- هیأت منصفه در حقوق کیفری افغانستان.....	۱۷۳
.....	۱-۴-۱- جرایم انتخاباتی.....	۱۷۳
.....	۲-۴-۱- جرایم رسانه های همگانی.....	۱۷۵
.....	۲- رسیدگی علنی.....	۱۷۶
.....	گفتار دوم: تشریفات مجرمین سیاسی بعد از دادرسی.....	۱۷۹
.....	الف) تکرار جرم.....	۱۷۹
.....	ب) تعلیق تنفیذ (مجازات).....	۱۸۱
.....	ج) آزادی مشروط.....	۱۸۱
.....	د) عفو عمومی مجرمین سیاسی.....	۱۸۲
.....	ه) اصل عدم استرداد مجرمین سیاسی.....	۱۸۵
.....	۱- تعریف استرداد.....	۱۸۶
.....	۲- پیشینه استرداد مجرمین.....	۱۸۶
.....	۳- عدم استرداد مجرمین سیاسی در قوانین داخلی و بین المللی.....	۱۸۷
.....	۴- استرداد در جرایم مرکب و مرتبط با جرم سیاسی.....	۱۹۰
.....	۵- میانی عدم استرداد مجرمین سیاسی.....	۱۹۲
.....	گفتار سوم: مرجع رسیدگی کننده.....	۱۹۳

فهرست مطالب.....	خ
الف) محاکم اختصاصی.....	۱۹۳
ب) محاکم عمومی.....	۱۹۵
ج) مرجع رسیدگی کننده جرایم سیاسی در نظام حقوقی افغانستان.....	۱۹۷
مبحث دوم: آثار و احکام جرم سیاسی در فقه امامیه.....	۱۹۸
گفتار اول؛ رفتار حکومت اسلامی قبل از قیام.....	۱۹۹
الف) باز بودن فضای نقد.....	۱۹۹
ب) گفتگو.....	۲۰۰
ج) حق استفاده از مجامع عمومی.....	۲۰۱
د) حق بهره مندی از همه مزایایی شهروندی.....	۲۰۱
گفتار دوم: رفتار حکومت اسلامی در اثنای جنگ با باغیان.....	۲۰۲
الف) نحوه آغاز جنگ.....	۲۰۳
ب) محدودیت جنگ با باغیان.....	۲۰۳
ج) موافقت با تقاضای مهلت با غیان.....	۲۰۳
د) ممنوع بودن استفاده از سلاح کشتار جمعی.....	۲۰۴
گفتار سوم: رفتار حکومت اسلامی پس از پایان جنگ.....	۲۰۴
الف) حکم اسیران.....	۲۰۴
ب) مصونیت اموال.....	۲۰۵
ج) عدم جواز اسارت زنان و کودکان.....	۲۰۵
د) مجاز نبودن شکنجه باغیان.....	۲۰۵
مبحث سوم: مجازات مجرمین سیاسی.....	۲۰۶
گفتار اول: سیر تحولات مجازات جرم سیاسی.....	۲۰۷
الف) دوران باستان.....	۲۰۷
ب) دوران معاصر.....	۲۰۸
گفتار دوم: مجازات جرم سیاسی در حقوق کیفری افغانستان.....	۲۰۹
الف اعدام.....	۲۰۹
۱- براندازی نظام سیاسی با استفاده از زور.....	۲۰۹
۲- اقدام علیه امنیت خارجی.....	۲۱۰
۳- سوء قصد علیه رئیس جمهور و مقامات دولتی و مذهبی.....	۲۱۰
ب) جرایم سالب آزادی.....	۲۱۰
ج) جزای نقدی.....	۲۱۱
گفتار سوم: مجازات جرم سیاسی در فقه.....	۲۱۲
الف) ماهیت جرم بغی.....	۲۱۲

فهرست مطالب.....د

۲۱۲ب)چگونگی مجازات

۲۱۳۱- زندان

۲۱۳۲- تبعید

۲۱۴جمع بندی و نتیجه گیری نهایی

۲۱۸منابع و مأخذ

مقدمه

الف) تعریف و بیان مساله

جرم سیاسی یکی از گرایشهای حقوق کیفری و از زیر شاخه های حقوق عمومی محسوب می گردد و همواره مورد مناقشه بوده و از دوران های بسیار کهن تحت عناوین مختلفی مانند جرایم علیه شاه، جنایت بزرگ، یا خیانت به کشور و... یاد می شده است. توجه به جرم سیاسی حاکی از اهمیت این موضوع است. حتی در دوران کهن که جرم سیاسی از جرایم عادی به صورت امروزی آن از هم تفکیک نگردیده بود رسیدگی در مورد جرم سیاسی دارای تشریفات خاصی بوده. به هر حال پرداختن به جرم سیاسی کاری آسانی به نظر نمی رسد به ویژه با مطرح شدن نظریه های جدید در زمینه جرم سیاسی از جمله جرایم سیاسی دولت علیه ملت، از این منظر مفهوم جرم سیاسی در حقیقت یکی از پیچیده ترین مفاهیم قانونی و حقوقی به حساب می آید و در علوم مختلفی چون فقه، حقوق و سیاست، محل توجه بوده. وهست. نظام های سیاسی و حقوقی با توجه به مبانی فکری و مؤلفه های اجتماعی و نیز شرایط زمانی و مکانی، رویکرد های متفاوتی نسبت به موضوع جرم سیاسی داشته اند و بعد از انقلاب (۱۷۸۹) فرانسه تلاشهای فراوانی انجام یافته چه از سوی حقوق دانان و چه از جانب دولتها تا جرم سیاسی را از جرایم عادی تفکیک نمایند. ما در این تحقیق تلاش خواهیم نمود که رویکرد فقهی امامیه و حقوق کیفری افغانستان نسبت به ماهیت و مصادیق جرم سیاسی را تبیین نماییم آن چه که مسلم است در فقه امامیه به گونه صریح از جرم سیاسی سخن به میان نیامده است ولی بسیاری از حقوق دانان مسلمان بغی را جرم سیاسی تلقی نموده است. لذا ضروری به نظر می رسد که بررسی گردد که این عنوان بغی منطبق با جرم سیاسی است یا خیر؟ و ملاک تشخیص جرایم عادی از جرم سیاسی و آثار مترتب بر آن در فقه امامیه کدام است. چنان چه اشاره گردید بسیاری از دولتها جرم

سیاسی را از جرایم عادی تفکیک نموده است. اما در قوانین افغانستان نه در قانون اساسی و نه در قوانین عادی نه تنها جرم سیاسی تعریف نشده است، بالا تر از این حتی اسمی از جرم سیاسی به میان نیامده با این حال قانون جزای افغانستان بابتی را زیر عنوان جرایم علیه دولت اختصاص داده است جا دارد بررسی گردد که آیا این جرایم سیاسی محسوب می گردد یا خیر؟ و در صورت که پاسخ این پرسش مثبت باشد آثار مترتب بر آن چیست بنا بر این سؤال اساسی که در این زمینه مطرح می گردد این است؛ اصولاً رویکرد حقوق کیفری افغانستان و فقه امامیه نسبت به جرم سیاسی چیست؟

(ب) - سوال های تحقیق

۱- سوال اصلی تحقیق

رویکرد حقوق کیفری افغانستان و فقه امامیه نسبت به جرم سیاسی چیست؟

۲- سؤال های فرعی تحقیق

۱. معیار های جرم سیاسی در حقوق کیفری افغانستان چیست؟

۲. مصادیق جرم سیاسی در فقه امامیه و حقوق کیفری افغانستان کدام اند؟

۳. معیار های جرم سیاسی در فقه چیست؟

۴. نقاط اختلاف و اشتراک جرم سیاسی در فقه امامیه و حقوق کیفری افغانستان کدام است؟

(ج) سابقه و ضرورت انجام تحقیق

سنگ نوشت های کشف شده در بین النهرین، مصر، ایران، هند، و چین نشان دهنده این امر است که جرم سیاسی، همزمان با شکل گیری حکومت نمود یافته است ولی تا سالهای آغازین قرن نوزدهم میلادی از اصطلاح «جرم سیاسی» در قوانین کیفری اثری نبود. و برای اولین بار در سال ۱۸۱۰ م قانون جزایی فرانسه جرم سیاسی به رسمیت شناخت و اندک اندک در قوانین جزایی دیگر کشورها راه یافت. و به شدت مورد توجه اندیشمندان قرار گرفت و تا

کنون ده ها اثر در مورد جرم سیاسی اعم از کتاب و مقاله منتشر شده است. در زبان فارسی نیز در خصوص جرم سیاسی مجموعه منابع مهم انتشار یافته است. که به برخی از این منابع اشاره می گردد.

الف) جرم سیاسی و حقوق جزای اسلامی، مؤلف محمد رضا زینلی

این کتاب دارای سه بخش می باشد در بخش نخست کلیات، تعاریف، ضوابط و تاریخ جرم سیاسی مورد بررسی قرار گرفته است. بخش دوم آثار و احکام جرم سیاسی را در بردارد. و در بخش سوم جرم سیاسی از منظر حقوق اسلامی مورد توجه قرار گرفته است.

ب) بررسی تطبیقی جرم سیاسی مؤلف؛ سید محمد اصغری

کتاب فوق الذکر از سه بخش تشکیل شده است بخش اول جرم سیاسی، بخش دوم قاعده درء و در نهایت در بخش سوم به فاقده نفی حرج پرداخته است. اثر مزبور به صورت بسیار مختصر مفاهیم جرم سیاسی را توضیح داده است.

ج) جرم سیاسی مؤلف؛ عباس زراعت

این اثر دارای دو بخش است؛ بخش اول به مسائل کلی و احکام جرم سیاسی و بخش دوم به مصادیق جرم سیاسی اختصاص یافته است

نقص آن این می باشد که اولاً؛ به لحاظ ساختاری دارای انسجام نیست و ثانياً مباحث مرتبط با جرم سیاسی به صورت کلی بیان گردیده است. وثالثاً محور مباحث جرم بغی و قانون ایران می باشد که بسیاری از مباحث به صورت ناقص مطرح گردیده است.

د) تحولات جرم سیاسی مؤلف؛ جفری ایان راس ترجمه حسین غلامی

این اثر دارای دو ویژگی خاص می باشد نخست این که به جرایم سیاسی دولت ها نیز پرداخته است یعنی جرایم سیاسی دولت ها در قبال شهروندان را نیز تبیین نموده است. از قبیل

نقض آزادی های عمومی، فساد سیاسی و ... ویژگی دوم عبارت است از توجه به زمینه های پیدایش جرم سیاسی. و توجه به جرم شناسی سیاسی.

ه) جرم سیاسی مؤلف؛ دکتر غلامرضا پیوندی

این کتاب دارای دو بخش می باشد؛ در بخش اول مسائل کلی، تعاریف، و ماهیت جرم سیاسی تبیین گردیده است و در بخش دوم به آثار و نحوه داد رسی جرم سیاسی و نیز مجازات جرم پرداخته شده است. اثر فوق الذکر در میان همه آثار موجود در زمینه جرم سیاسی از استحکام لازم برخوردار است.

و) ماهیت جرم سیاسی و احکام آن از دیدگاه فقه و حقوق افغانستان مؤلف عبد الحمید قنبری، پایان نامه ارشد (المصطفی ص)

اثر مذکور دارای سه فصل می باشد در فصل اول مبانی مفاهیم و تاریخ جرم سیاسی مورد بررسی قرار گرفته است و در فصل دوم معیار تمایز جرم سیاسی در حقوق افغانستان و فقه تبیین گردیده است و در فصل سوم آثار جرم سیاسی مورد بررسی واقع شده است. این اثر به لحاظ عنوان با تحقیق حاضر ارتباط دارد ولی اثر مزبور به لحاظ محتوا دارای اشکالات فراوان می باشد که فهرست وار بیان می گردد. ۱- نویسنده برخی قوانین افغانستان را که دارای ماهیت سیاسی می باشد. مورد توجه قرار نداده است. نظیر قانون جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی افغانستان. و نیز در برخی موارد که توجه نموده نتوانسته مسائل جرم سیاسی را استنباط نماید. ۲- همچنین نه در مباحث ماهوی و نه در مباحث شکلی هیچ گونه مطلبی در خور توجه پیرامون جرم سیاسی در حقوق افغانستان مطرح نشده است. ۳- در مورد آثار جرم سیاسی در حقوق افغانستان مباحث مطرح شده ناقص و غیر دقیق می باشد. ۴- در یک کلام می توان گفت در اثر مذکور تنها چیزی که مطرح نشده جرم سیاسی در حقوق افغانستان است.

باتوجه به آنچه بیان گردید و اینکه افغانستان چندین دهه دچار درگیری و منازعات داخلی است و از سوی دیگر این امر مسلم است که برخی از جریان های در گیر در منازعات سیاسی با نیت عدالت خواهانه علیه دولت موجود اقدام به عمل ارتكابی مجرمانه نموده اند. در این میان رفتار امام علی(ع) با خوارج و دیگر گروه های در گیر، که در فقه امامیه باز تاب گسترده یافته است می تواند راهنمای برون رفت از این منازعات باشد. از جانب دیگر جرم سیاسی یک مسئله مهم است؛ که تا کنون این امر در افغانستان مورد توجه واقع نشده است. و نیز پژوهشی در خور توجه در این زمینه وجود ندارد این امورهامیت و ضرورت بحث را نسبت به جرم سیاسی دو چندان نموده است.

(د) فرضیه تحقیق

۲- با توجه به این که حقوق کیفری افغانستان بر مبنای فقه حنفی استوار است موارد اختلاف در مورد جرم سیاسی میان فقه امامیه و حقوق کیفری افغانستان تفاوت وجود دارد.

۲- جرم سیاسی رفتار مجرمانه علیه شخصیت دولت یا علیه آزادی های شهروندان به منظور تغییر نظام حاکم یا به منظور محدودیت، آزادی های افراد با انگیزه شرافتمندانه است و آثار مترتب بر آن بر خور داری از رژیم ارفاقی؛ تخفیف مجازات، عدم استرداد مجرمین سیاسی می باشد.

(ه) هدف تحقیق

هدف این تحقیق تبیین ماهیت قیود، و شرایط جرم سیاسی از منظر فقه امامیه و حقوق کیفری افغانستان و نیز بررسی نوع واکنش در برابر آن از منظر فقه کیفری امامیه و حقوق جزایی افغانستان مطمح نظر می باشد. و همچنین کمک به قانونگذار افغانستان در جهت تفکیک و

تدوین قانون جرم سیاسی و نیز ایجاد زمینه های بیشتر برای تحقیق پیرامون جرم سیاسی از دیگر اهداف این پژوهش به شمار می رود.

(و) نظریه پردازی یا نوآوری تحقیق

هرچند در مورد جرم سیاسی تحقیقاتی زیادی انجام یافته است؛ اما آنچه این اثر را از دیگر تحقیقات متمایز می نماید علاوه بر این که جرم سیاسی را با رویکرد تطبیقی به حقوق کیفری افغانستان مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می دهد؛ برای نخستین بار جرایم سیاسی دولت علیه ملت و شهروندان را نیز مورد توجه قرار داده است. و همچنین نظریه مختلط، انگیزه شرافتمندانه و داشتن شبه ی سیاسی برای اولین بار در این اثر به عنوان معیار تشخیص جرم سیاسی بغی از جرایم عمومی مطرح گردیده است. اضافه بر آنچه بیان گردید ضابطه عینی و ضابطه ذهنی که دو ضابطه مهم در تشخیص جرایم سیاسی از جرایم عادی محسوب می گردد. در جرم سیاسی بغی نیز به عنوان معیار تمایز از دیگر جرایم مطرح شده است

(ز) روش تحقیق

این تحقیق براساس روش تحلیلی و توصیفی انجام یافته است. از آنجا که موضوع تحقیق حاضر صرفاً یک موضوع فقهی کیفری و حقوق جزایی می باشد نیازمند تجزیه، تحلیل و توصیف است بنابر این نیاز به تحقیقات آماری و میدانی ندارد.

(ح) روش گردآوری

روش گرد آوری اطلاعات بر اساس روش کتابخانه ای استوار می باشد برای این که مواد خام این تحقیق نظریات، تعاریف، فقهی و حقوقی است و این نظریات تنها در کتابهای مورد نظر بیان گردیده است.